

# Ríkissaksóknari

## Fyrirmæli

Útgáfudagur:

21. mars 2017

Gildistaka:

21. mars 2017

RS: 13/2017

Kemur í stað RS: 6/2009

**Efni: Um kærur og kvartanir á hendur starfsmanni lögreglu.**

---

### Háttsemi í starfi lögreglu:

Nefnd um eftirlit með störfum lögreglu tekur við erindum frá borgurum sem varða kærur á hendur starfsmanni lögreglu um ætlað refsivert brot í starfi og um kvörtun vegna ætlaðrar ámælisverðar starfsaðferðar eða framkomu starfsmanns lögreglu í starfi í samskiptum við borgara. Nefnd um eftirlit með störfum lögreglu greinir slík erindi og kemur þeim til viðeigandi meðferðar hjá héraðssaksóknara, ríkissaksóknara, lögreglustjóra og/eða ríkislögreglustjóra, eftir því sem við á.

Nú leitar borgari á lögreglustöð og telur á sér brotið af hálfu lögreglu og skal þá starfsmaður lögreglu, sem ekki hefur komið að máli viðkomandi borgara sem erindi lýtur að, veita leiðbeiningar um nefnd um eftirlit með störfum lögreglu, aðsetur nefndarinnar, netfang o.fl.

Netfang: *nel@nel.is*.

Aðsetur: *Nefnd um eftirlit með störfum lögreglu*

*Skuggasundi 3*

*101 Reykjavík.*

Símanúmer: 545-8800.

Nú berst lögreglustjóra ábending eða tilkynning um meint refsivert brot starfsmanns lögreglu, sem ætla má að bregðast þurfi skjótt við vegna rannsóknarhagsmuna, eða af öðrum ástæðum, og skal lögreglustjóri þá án tafar koma viðeigandi upplýsingum á framfæri við héraðssaksóknara, eða eftir atvikum ríkissaksóknara. Í slíkum tilvikum tilkynnir héraðssaksóknari eða ríkissaksóknari til nefndar um eftirlit með störfum lögreglu ef rannsókn máls hefur hafist vegna meints brots starfsmanns lögreglu. Hið sama á við ef slík ábending eða tilkynning berst til héraðssaksóknara

Berist héraðssaksóknara eða lögreglustjóra tilkynning um að starfsmaður lögreglu hafi viðhaft ámælisverða starfsaðferð eða framkomu í starfi eða um að borgari sé ósáttur

við almenna starfshætti lögreglu skal án tafar framsenda nefndinni tilkynninguna til meðferðar.

Lögreglustjóri sem hefur móttengið tilkynningu frá borgara, sem framsenda ber nefnd um eftirlit með störfum lögreglu, eða er með öðrum hætti kunnugt um að slík tilkynning er komin fram, skal hlutast til um að tryggja sönnunargögn eftir því sem við á, s.s. með varðveislu mynd- og hljóðupptaka, eða annarra muna sem hafa sönnunargildi, eða með skráningu upplýsinga, m.a. um atvik, tækjabúnað eða vitni, sem tengjast máli og nýst getur við rannsókn eða aðra meðferð máls sem fellur undir fyrirmæli þessi.

Um málsmeðferð fer að öðru leyti eftir VII. kafla lögreglulaga og reglum um meðferð á kæru á hendur starfsmanni lögreglu og kvörtunar vegna starfsaðferða eða framkomu lögreglu í samskiptum við borgara, sbr. viðauki I og II með fyrirmælum þessum.

### **Refsivert brot starfsmanns lögreglu utan starfs lögreglu:**

#### *Tilkynning til ríkissaksóknara*

Berist lögreglu kæra um refsivert brot starfsmanns lögreglu utan starfs eða vakni rökstuddur grunur um slíkt brot ber þegar að tilkynna það ríkissaksóknara. Ekki skal beina tilkynningu um slíkt meint brot til nefndar um eftirlit með störfum lögreglu.

#### *Vanhæfi lögreglustjóra til meðferðar máls*

Brot skal að jafnaði rannsaka í umdæmi þar sem talið er að það hafi verið framið og ber lögreglustjóri ábyrgð á rannsókn sem fram fer í umdæmi hans. Hafi ætlað brot verið framið í umdæminu sem hinn grunaði starfar í ber lögreglustjóra að taka afstöðu til þess hvort hann sé vanhæfur til meðferðar málsins, sbr. 26. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála. Hafi hið ætlaða brot hins vegar verið framið í öðru umdæmi en hinn grunaði starfar í ætti lögreglustjóri, sem ábyrgð ber á rannsókn samkvæmt framangreindu, venjulega ekki að vera vanhæfur til meðferðar málsins.

Sigríður J. Friðjónsdóttir

ríkissaksóknari

## Viðauki I

VII. kafli lögregluglaga nr. 90/1996, sbr. lög nr. 62/2016:

35. gr.

### *Eftirlitsnefnd.*

1. Ráðherra skipar nefnd sem hefur eftirlit með störfum lögreglu. Nefndin er sjálfstæð stjórnarsýslunefnd og er ekki unnt að skjóta ákvörðunum hennar til æðra stjórnvalds.

2. Nefndin skal skipuð þremur mönnum og jafnmörgum til vara. Nefndarmenn skulu hafa lokið embættis- eða meistaraþrófi í lögfræði. Mannréttindaskrifstofa Íslands tilnefnir einn nefndarmann, Lögmannafélag Íslands annan en ráðherra skipar þann þriðja án tilnefningar og skal hann jafnframt vera formaður nefndarinnar. Vararmenn skulu tilnefndir og skipaðir á sama hátt. Nefndarmenn skulu skipaðir til fjögurra ára í senn. Formaður ræður starfsmenn eftirlitsnefndar. Ráðherra ákveður laun og önnur starfskjör nefndarmanna.

35. gr. a.

### *Hlutverk eftirlitsnefndar.*

1. Hlutverk eftirlitsnefndar er að:

- a. taka við kærú á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans; berist héraðssaksóknara eða eftir atvikum ríkissaksóknara slíkar kærur eða rannsókn er hafin á slíku broti án kærú skal eftirlitsnefnd tilkynnt um það,
- b. taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald; berist slíkar kvartanir til annarra embætta eða stofnana skulu þær framsendar nefndinni án tafar,
- c. taka til athugunar mál þegar maður lætur lífið eða verður fyrir stórfelldu líkamstjóni í tengslum við störf lögreglu, óháð því hvort grunur er um refsivert brot,
- d. taka atvik og verklag lögreglu til skoðunar að eigin frumkvæði þegar nefndin telur tilefni til.

2. Nefndin skal yfirfara tilkynningar skv. a- og b-lið 1. mgr. og greina hvort um sé að ræða kærú um ætlaða refsiverða háttsemi starfsmanna lögreglu eða kvörtun vegna ætlaðra ámælisverðra starfsaðferða eða framkomu starfsmanna lögreglu í samskiptum við borgarana.

3. Nefndin skal senda viðeigandi embætti kærú eða kvörtun til meðferðar. Ef athugun eða skoðun nefndarinnar á grundvelli c- og d-liðar 1. mgr. gefur tilefni til skal nefndin senda viðkomandi embætti erindi til meðferðar, eftir atvikum í formi kærú.

4. Nefndin skal fylgjast með meðferð viðkomandi embættis á erindum sem stafa frá henni og embætti sem fá til meðferðar kærur og kvartanir sem heyra undir nefndina skulu tilkynna henni um niðurstöður þeirra. Nefndin skal einnig senda viðeigandi embætti eða eftir atvikum öðrum stjórnvöldum athugasemdir sínar við afgreiðslu einstakra mála eða tilmæli um aðrar aðgerðir ef henni þykir tilefni til þess.

5. Ríkissaksóknara, héraðssaksóknara og lögreglustjórú, þ.m.t. ríkislögreglustjóra, er skylt að afhenda nefndinni þær upplýsingar sem hún þarf til að sinna starfskyldum sínum.

6. Nefndin er bundin þagnarskyldu um efni gagna og upplýsingar sem hún fær frá ákærvalds- og löggæsluembættum á sama hátt og starfsmenn þessara embætta. Þá gilda sömu reglur um upplýsingagjöf og afhendingu gagna frá nefndinni og frá þessum embættum.

7. Ráðherra setur nánari reglur um starfsemi nefndarinnar, þar á meðal um tímafresti, eftirfylgni mála og birtingu upplýsinga.

35. gr. b.

*Meðferð kærur á hendur starfsmanni lögreglu.*

1. Héraðssaksóknari rannsakar kærur á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans. Hið sama á við ef eftirlitsnefnd telur þörf á að taka til rannsóknar atvik þegar maður lætur lífið, hann verður fyrir stórfelldu líkamsþjóni eða lífi manns er hætta búin, í tengslum við störf lögreglu, óháð því hvort grunur er um refsivert brot.

2. Ríkissaksóknari fer með rannsókn skv. 1. mgr. ef rannsókn beinist að lögreglumanni sem starfar hjá héraðssaksóknara eða öðrum starfsmanni hans sem fer með lögregluvald. Við meðferð slíkra mála getur ríkissaksóknari beitt þeim heimildum sem lögregla hefur endranær. Lögreglu ber að veita ríkissaksóknara aðstoð við rannsókn mála samkvæmt þessari málsgrein eftir því sem óskað er.

3. Héraðssaksóknari eða ríkissaksóknari skal taka ákvörðun um hvort hefja skuli rannsókn eða vísa kærur frá svo fljótt sem verða má, þó eigi síðar en þremur mánuðum frá móttöku kærur. Um málsmeðferð fer eftir lögum um meðferð sakamála.

## Viðauki II

*Reglur dómsmálaráðherra nr. 222/2017, um nefnd um eftirlit með lögreglu:*

### **REGLUR** **um nefnd um eftirlit með lögreglu.**

#### I. KAFLI

##### **Almenn ákvæði.**

###### 1. gr.

###### *Gildissvið og markmið*

Reglur þessar gilda um störf nefndar um eftirlit með lögreglu, sbr. VII. kafla lögreglulaga, nr. 90/1996.

Markmið með reglunum er að stuðla að vandaðri og samræmdri málsmeðferð þegar borgararnir telja á sér brotið í samskiptum við lögreglu í þeim tilgangi að tryggja vandaða starfshætti löggæslustofnana og réttaröryggi borgaranna.

###### 2. gr.

###### *Hlutverk nefndar um eftirlit með lögreglu*

Meginhlutverk nefndar um eftirlit með lögreglu er að taka til athugunar mál sem til hennar er beint af hálfu borgaranna eða henni berast tilkynningar um frá handhöfum lögreglu- og ákærvalds og varða ætluð refsiverð brot starfsmanna lögreglu, ámælisverða háttsemi eða framkomu starfsmanna lögreglu, almenna starfshætti lögreglunnar og öll mál þar sem maður lætur lífið eða verður fyrir stórfelldu líkamstjóni í tengslum við störf lögreglu.

Nefndin skal greina þau erindi sem henni berast, senda þau til meðferðar hjá viðeigandi stjórnvaldi, hafi slík meðferð ekki þegar hafist, og fylgjast með afgreiðslu þeirra. Hún fer sjálf hvorki með ákærvald, rannsókn sakamála né vald til að beita starfsmenn lögreglu viðurlögum.

Nefndin getur tekið atvik og verklag lögreglu upp að eigin frumkvæði.

###### 3. gr.

###### *Skipan nefndar um eftirlit með lögreglu.*

Ráðherra skipar nefnd um eftirlit með lögreglu, sbr. 35. gr. lögreglulaga. Nefndin er sjálfstæð stjórnslunefnd og er ekki unnt að skjóta ákvörðunum hennar til æðra stjórnvalds.

## II. KAFLI

### Málsmeðferð.

#### 4. gr.

##### *Tilkynningar til nefndarinnar*

Nú telur borgari að starfsmaður lögreglu hafi (1) framið refsivert brot í starfi, (2) viðhaft ámælisverða starfsaðferð eða framkomu í starfi eða (3) hann er ósáttur við almenna starfshætti lögreglu og getur hann þá leitað til nefndarinnar með tilkynningu og óskað eftir að mál hans verði tekið til athugunar. Nefndinni er einnig heimilt að taka mál upp að eigin frumkvæði.

Ríkissaksóknari eða héraðssaksóknari skulu að eigin frumkvæði upplýsa nefndina ef þeim hafa borist kærur eða rannsókn hefur hafist vegna ætlaðs brots starfsmanns lögreglu.

Berist ríkissaksóknara, héraðssaksóknara, lögreglustjóra eða öðrum yfirvöldum tilkynning um að starfsmaður lögreglu hafi viðhaft ámælisverða starfsaðferð eða framkomu í starfi eða um að borgari sé ósáttur við almenna starfshætti lögreglu skal án tafar framsenda nefndinni tilkynninguna til meðferðar.

Erindi frá lögaðilum skulu sæta sömu meðferð og frá einstaklingum.

#### 5. gr.

##### *Greining á tilkynningu.*

Nefndin skal leggja mat á efni tilkynningar. Tilkynning sem berst nefndinni skal fá málsnúmer og skráningu í málaskrá nefndarinnar. Hið sama á við ef nefndin tekur mál upp að eigin frumkvæði. Nefndin skal hraða meðferð máls eftir því sem kostur er og rannsóknarhagsmunir krefjast og að jafnaði ljúka meðferð þess innan mánaðar frá móttöku tilkynningar. Fullskipuð nefnd skal fjalla um tilkynningu borgara.

Ef nefndin telur ekki efni til að vísa tilkynningu borgara til frekari meðferðar skal honum gerð grein fyrir því ásamt rökstuðningi.

Ríkissaksóknara, ríkislögreglustjóra, héraðssaksóknara og lögreglustjórum, þ.m.t. ríkislögreglustjóra, er skylt að afhenda nefndinni þær upplýsingar sem hún þarf til að sinna starfsskyldum sínum.

#### 6. gr.

##### *Framsending á tilkynningu.*

Ef tilkynning lýtur að ætluðu refsiverðu broti starfsmanns lögreglu sendir nefndin hana til héraðssaksóknara. Varði tilkynning starfsmann héraðssaksóknara skal hún send ríkissaksóknara.

Telji nefndin tilkynningu varða starfsaðferðir eða framkomu starfsmanns lögreglu sendir nefndin þá tilkynningu til lögreglustjóra í því umdæmi sem viðkomandi starfar. Eigi atvik sér stað utan þess umdæmis skal lögreglustjóra í því umdæmi þar sem atvik átti sér stað jafnframt tilkynnt um framsendingu. Ef kvörtun lýtur að ætluðum ámælisverðum starfsaðferðum eða framkomu lögreglumanns í starfi við embætti

héraðssaksóknara eða ríkislögreglustjóra skal tilkynning send héraðssaksóknara eða ríkislögreglustjóra til meðferðar, eftir því sem við á.

Nú lýtur tilkynning borgara að einhverju leyti eða öllu að almennum starfsháttum lögreglu og skal nefndin þá framsenda hana ríkislögreglustjóra til meðferðar.

7. gr.

*Málsmeðferð vegna tilkynningar um ætlað refsivert brot.*

Héraðssaksóknari eða ríkissaksóknari skulu að jafnaði innan mánaðar frá móttöku framsendrar tilkynningar, samkvæmt 1. mgr. 6. gr., taka ákvörðun um hvort hefja skuli rannsókn eða hvort vísa skuli frá kærðu. Um málsmeðferð fer eftir lögum um meðferð sakamála.

Héraðssaksóknari og ríkissaksóknari skulu veita nefndinni upplýsingar um meðferð máls samkvæmt 1. mgr. og um niðurstöðu máls þegar því er endanlega lokið. Héraðssaksóknari skal beina ábendingu til nefndarinnar ef fram hafa komið vísbendingar við meðferð máls um að starfsmaður lögreglu hafi viðhaft ámælisverða starfsaðferð eða sýnt af sér óviðeigandi framkomu í samskiptum við borgara sem ekki telst vera á því stigi að um sé að ræða refsivert brot í starfi. Hið sama á við ef héraðssaksóknari eða ríkissaksóknari telja ástæðu til að almennir starfshættir lögreglu verði teknir til athugunar.

8. gr.

*Málsmeðferð vegna ætlaðrar ámælisverðrar starfsaðferðar eða framkomu lögreglu.*

Lögreglustjóri, ríkislögreglustjóri eða héraðssaksóknari skulu að jafnaði innan þriggja mánaða frá móttöku framsendrar tilkynningar frá nefndinni hafa lokið meðferð máls samkvæmt 2. mgr. 6. gr. Tilkynningu skal skrá í skjalakerfi viðkomandi embættis. Um málsmeðferð fer eftir lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins. Gera skal nefndinni viðvart ef við meðferð máls vaknar grunur um refsivert brot starfsmanns lögreglu.

Stjórnvald samkvæmt 1. mgr. skal gera nefndinni, hlutaðeigandi starfsmanni lögreglu og borgara grein fyrir niðurstöðu máls ásamt rökstuðningi. Nefndin skal beina ábendingu til ríkislögreglustjóra ef talin er þörf á því að almennir starfshættir lögreglu verði teknir til athugunar vegna niðurstöðu lögreglustjóra, héraðssaksóknara eða ríkissaksóknara.

9. gr.

*Málsmeðferð vegna tilkynningar um almenna starfshætti lögreglu.*

Ríkislögreglustjóri skal fjalla um tilkynningar sem varða almenna starfshætti lögreglu og leggja mat á hvort breyta þurfi verklagsreglum vegna atvika sem upp koma í samskiptum lögreglu við borgarana. Ríkislögreglustjóri skal að jafnaði hafa lokið meðferð máls innan sex mánaða frá því að ábending berst frá nefndinni.

10. gr.

*Eftirfylgni mála.*

Nefndin skal fylgjast með meðferð viðkomandi embættis á málum sem falla undir reglur þessar. Nefndin skal, ef tilefni þykir, senda viðeigandi embætti eða eftir atvikum öðrum stjórnvöldum athugasemdir sínar við afgreiðslu einstakra mála eða tillögur um aðrar aðgerðir, s.s. beitingu agaviðurlaga þótt ekki verði höfðað sakamál, breytingar á verklagsreglum, úrbætur á tækjum og búnaði lögreglu eða fræðslu.

11. gr.

*Birting upplýsinga.*

Nefndin skal árlega senda ráðherra og birta opinberlega skýrslu um fjölda mála og niðurstöður þeirra. Nefndin skal halda úti vefsíðu þar sem upplýst er um hlutverk nefndarinnar og reglur sem um hana gilda, eyðublöð fyrir kvartanir og kærur, tölfræðiupplýsingar o.fl.

III. KAFLI

**Gildistaka.**

12. gr.

*Gildistaka.*

Reglur þessar eru settar samkvæmt heimild í VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, með síðari breytingum og öðlast þegar gildi.

*Innanríkisráðuneytinu, 28. febrúar 2017.*

**Sigríður Á. Andersen**

Ragnhildur Hjaltadóttir